

Частина перша

Розділ I Риба-молот

26 липня 1864 року Міцний північно-східний вітер повною ходюю гнав хвилями Північного каналу розкішну яхту. Англійський прапор маяв на її гафелі¹, а на шпилі грот-щогли блакитний вимпел сявав золотими ініціалами “Е. Г.” під герцогською короною. Це був “Дункан”. Власник яхти, лорд Гленарван — один із шістнадцяти шотландських перів, що засідають у Палаті лордів, був також і найвидатнішим членом Королівського яхт-клубу, славнозвісного на все Сполучене Королівство.

Разом з лордом Едвардом Гленарваном були його молода дружина, леді Гелена, та родич — майор Мак-Наббс.

Щойно збудований “Дункан” випробував свою силу за кілька миль від Клайдської затоки, а тепер повертався до Глазго. Острів Аррен уже ледве мріяв ген-ген на обрії, коли раптом вахтовий матрос вказав на величезну рибину, що пливла в кільватері яхти. Капітан Джон Мангльс вмить повідомив лорда Едварда, і той не забарився зійти на ют² разом з майором Мак-Наббсом. Зацікавлений лорд Едвард запитав капітана:

¹ Гафель — рейка, прикріплена одним кінцем до щогли. (Тут і далі — прим. ред.)

² Ют — кормова частина верхньої палуби.

— Що це за рибина?

— Гадаю, мілорде, це чудовий екземпляр акули.

— Тут, у цих водах, акула?! — із сумнівом скрикнув Гленарван.

— Проте, це так, можу запевнити вас, — відповів капітан. — Річ, бачте, в тому, що за нами пливе акула, яку можна здібати у всіх морях під кожною широтою. Це так звана “риба-молот” і я глибоко переконаний, що маємо справу саме з цією тварюкою. Коли ви, мілорде, не заперечуєте та коли леді Гленарван матиме втіху від таких цікавих ловів, ми незабаром побачимо, що нам трапилося.

— А ваша думка, Мак-Наббсе? — озвався лорд Гленарван до майора, — може спробуємо? Як вам така пригода?

— Моє бажання завжди відповідає вашому, — спокійно відказав майор.

— До речі, — зауважив Джон Манглс, — нині ретельно винищують цих страшних тварюк. Отже, скористаймося цим випадком. Якщо ви, мілорде, пристаєте на це, ми влаштуємо цікаве видовище. Та й, крім того, це буде добрий вчинок.

— Починайте, Джонел! — мовив лорд Гленарван.

Він послав попередити леді Гелену. Дуже зацікавлена цими надзвичайними ловами, вона також зійшла на ют.

Чудове море було в цю мить: на поверхні легко можна було стежити за прудкими рухами акули — вона то поринала, то з дивовижною силою випливала знову нагору. Джон Манглс віддав потрібні накази. Матроси кинули через правий борт міцного мотузка з гострим залізним гаком, на який причепили великий кусень сала. У такий спосіб гадали принадити акулу. І величезна риба-молот, хоч була на відстані п'ятдесяти ярдів¹, враз зачула здобич. Непереможна ненажерливість щосили погнала її за яктою. Її плавці, чорні з сірими краями, поступово розтинали хвилі, а хвіст, мов стерно, допомагав їй триматися просто та рівно. Що ближче підпливала акула, то чимраз дужче запалювалися її величезні вирячені очі ненажерливою жадобою. А коли тварюка поверталася, в роззявлених щелепах вирізнявся чотирикутник з великими зубами. Широка голова її виглядала, немов подвійний молоток,

¹ Ярді становить 0,91 метра.

насаджений на держално. Справді, Джон Мангліс не помилився, риба належала до найненажерливіших акул: англійці звать її “риба-молот”.

Жвава увага зростала — пасажири та екіпаж яхти не зводили очей з акули. Ось тварюка вже зовсім близько; ось-ось зможе схопити гака. Щоб зручніше зробити це, акула повернулася на спину, і величезний кусень сала зник в її широченній пащі. Але в цю мить вона сама зачепилася за гачок, потужно шарпнувши линву, і матроси заходилися піднімати страховисько на палубу мотузком, причепленим до кінця великої реї.

Акула відчайдушно пручалася та її швидко приборкали, накинувши зашморга їй на хвіст — отож рухати ним тварюка вже не могла. Кілька хвилин — і акулу витягли на палубу яхти. Зараз же один з матросів, щоправда дуже обережно, підійшов до морського чудовиська й дужим ударом сокири відтяв цього страшного хвоста.

Лови скінчилися. Хижак уже нікого не лякав, і моряки трохи заспокоїлися: їхня ненависть до акули була задоволена, але зацікавленість — ні. Вони нетерпляче очікували. Річ у тім, що на кожному кораблі є звичай уважно оглядати в таких випадках шлунок акули. Знаючи її невибагливу зажерливість, матроси чекають завжди чогось особливого від такого огляду. І сподіванки їхні часто-густо не марні. Леді Гленарван пішла собі з палуби — вона не хотіла бачити цього кривавого “огляду”.

Акула не дихала. Завдовжки вона мала десять футів, а важила понад шістсот фунтів. Такі розміри й вага не якісь аж надзвичайні. Проте, хоч рибу-молот не можна вважати за велетня з породи акул, вона належить до найстрашніших. Незабаром величезне черево тварюки любісінько розітнули сокирою. Залізний гак запустили в шлунок, та виявилось, що він зовсім порожній: очевидно, тварюка віддавна постилася. Розчаровані в своїх сподіваннях матроси збиралися вже викинути порубані рештки в море, коли це раптом боцман помітив, що в тельбухах акули щось застрягло.

— Диви! А це що таке? — гукнув він.

Мабуть, — припустив один матрос, — то уламок скелі. Акула проковтнула його, щоб хоч чимсь напхати свій шлунок.

Ні, — заперечив інший. — То гарматне ядро, що втрапило їй у плунок, і ще не встигло перетравитися.

— Та замовкніть ви! — озвався Том Остін, помічник капітана, — чи ж ви не бачите, що тварюка ця була справжнім п'яницею? Вона не задовольнилася самим вином, а проковтнула ще й пляшку.

— Як, — скрикнув лорд Гленарван, — невже там пляшка?!

— А так, так, найсправжнісінька пляшка, — підтвердив боцман. — Та, видно, втрапила вона туди не з льоху.

— Ну, Томе, — сказав лорд Едвард, — обережненько витягайте її. Знайдені в морі пляшки часто зберігають надзвичайно важливі документи.

— Ви гадаєте? — сказав майор Мак-Наббс.

— Припускаю, принаймні, що це цілком можливо.

— О, я вам не перечу, — відказав майор, — може, там справді є якась таємниця.

— А ось ми зараз довідаємося, — сказав лорд Гленарван. — Ну, що, Томе?

— Ось вона, — і капітанів помічник показав якусь незграбну річ, яку з великими труднощами нарешті витягнув.

— Гарзд. Звеліть вимити цю гидоту і нехай пляшку принесуть мені.

Нарешті пляшку, знайдену за таких дивних обставин, поставлено на столі в кают-компанії, і лорд Гленарван, майор Мак-Наббс, капітан Джон Мангліс та леді Гелена розмістилися навколо.

На морі що не випадок — все подія. Нараз запанувала тиша. Кожен запитливо розглядав цей крижкий дарунок моря. Чи таємницю якогось лиха заховано там? Чи, може, тільки якусь незначну вістку нудьгуючи довірив хвилям невідомий моряк? І лорд Гленарван заходився мерщій розглядати пляшку і робив це якомога обережніше. Він був схожий на коронера¹, що вивчає подробиці важливої кримінальної справи. Бо часто-густо найменша на око дрібниця ховає в собі вказівки на якесь відкриття.

¹ *Коронер* — офіційна особа, що веде розслідування у підозрілих випадках раптової смерті. (Прим. авт.)